

SUOMEN EVANKELIS-LUTERILAINEN KIRKKO
EVANGELISK-LUTHERSKA KYRKAN I FINLAND

KIRKKOHALLITUS
KYRKOSTYRELSEN

Helsinki 21.2.2008
Asianro 2008-00019
Viite Ulkoasiainministeriön oikeudellisen osaston lausuntopyyntö 04.01.2008/HEL5907-1
Asia Lausunto YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen täytäntöönpanosta;
Suomen neljännen määräaikaisraportin valmistelu

Ulkoasiainministeriölle

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallitus esittää lausuntonaan YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen täytäntöönpanosta; Suomen neljännen määräaikaisraportin valmisteluun seuraavan.

Kirkkohallituksen lausunnossa on näkökulmana lapsen oikeuksien toteutuminen suomalaisessa yhteiskunnassa. Erityisesti tuodaan esille, miten kirkko itse on omassa toiminnassaan ja oman toimintansa kautta pyrkinyt edistämään artiklojen toteutumista ja miten lasten oikeudet voisivat toteutua kirkon toiminnassa entistä paremmin. Lisäksi kirkkohallitus ottaa lausunnossa kantaa edellisen määräaikaisraportin johdosta esitettyihin päätelmiin, miten esille nostettuja kohtia on kirkon mielestä kyetty edistämään ja missä edelleen on syytä toimia aktiivisesti.

Yleisiä näkökohtia

Kirkkohallitus kiinnittää huomiota siihen, että lapsiperheiden asema on viime vuosina huonontunut yhteiskunnan polarisoitumisen takia. Lapsiköyhyyden määrä on lisääntynyt sekä köyhiksi luokiteltavien lapsiperheiden määrä kasvanut. Lasten oikeudet eivät näin toteudu kaikkien lasten kohdalla riittävän huolenpidon ja turvan suhteen. Vanhempien päihteiden käyttö ja mielenterveysongelmat ovat lisänneet lasten turvattomuutta ja vanhempien kykyä huolehtia lapsistaan. Lasten huostaanotot ovat edelleen lisääntyneet.

Suomen ev.-lut. kirkko on pyrkinyt vaikuttamaan nykyiseen hallitusohjelmaan yhteistyössä lapsiasiainvaltuutetun johtaman työryhmän kanssa esittämällä lokakuussa 2006 ehdotuksen lasten ja nuorten hallitusohjelmaksi. Ehdotuksessa edellytetään, että hallitus puuttuu lasten ja nuorten eriarvoistumiseen ja pahoinvoinnin kasaantumiseen. Myös alkoholiverotuksen kiristämistä vaadittiin ja se onkin toteutunut. Kirkkohallitus on pyrkinyt vaikuttamaan pääministeri Matti Vanhasen 2. hallituksen Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelmaan 2007-2011 lausuntojen avulla.

Etnisten vähemmistöjen, kuten romanien ja saamelaisten, huomioon ottaminen kirkon lapsi- ja nuorisotyössä on ollut vähäistä. Näiden asioiden toivotaan etenevän Oulun hiippakuntaan perustettavan saamelaistyön viran sekä Romanit ja kirkko -neuvottelukunnan myötä.

Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa noudatetaan ns. parokiaalisuusperiaatetta. Se merkitsee, että kirkon jäsen on sen seurakunnan jäsen, jonka alueella hänellä on kotikuntalaisa (201/1994) tarkoitettu kotikunta ja siellä oleva asuinpaikka (kirkkolain 3 luku 2 §). Maahanmuuttajien kirkkoon liittyminen on ollut ongelmallista pitkittyneiden turvapaikkakäsittelyjen takia, koska turvapaikanhakija ei voi liittyä seurakuntaan ennen kuin tämä edellytys täyttyy.

Kirkon lapsi- ja nuorisotyössä YK:n lasten oikeuksien tunnetuksi tekemisessä on vielä työtä, mutta laajan tavoitavuutensa vuoksi kirkolla on hyvät mahdollisuudet edistää omalta osaltaan lasten oikeuksien tunnettavuutta sekä toteutumista.

Vuonna 2006 Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntien perhekerhoissa kirjattiin 1,2 miljoonaa käyntiä (aikuisia pienten lasten kanssa), päiväkerhot tavoittivat 3–5-vuotiaista lapsista 38 prosenttia eli noin 65 000 lasta. Pyhäkouluihin osallistui 31 000 pyhäkoululaista. Pyhäkoulunopettajina toimii 4700 vapaaehtoista. Seurakunnat ovat tukeneet päiväkotien uskonnollista ja eettistä kasvatusta. Seurakuntien järjestämään kouluisten aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistui noin 17 000 ensimmäisen ja toisen luokan oppilasta. Seurakuntien varhaisnuorten eli 7–14-vuotiaiden kerhoihin osallistui 67 000 poikaa ja tyttöä. Lisäksi kerhonojaajina toimi yli 7 000 nuorta. Seurakuntataustaisiin partioliippukuntiin osallistuu noin 35 000 lasta ja nuorta. Rippikoulun käy lähes 90 prosenttia kaikista 15–vuotiaista, vuonna 2006 noin 59 000 nuorta. Rippikoulun jälkeinen isostoiminta on kasvattanut suosiotaan: vuonna 2006 isosina toimi yli 18 000 nuorta ja isoskoulutukseen osallistui yli 27 000 nuorta. Kirkon lapsityössä toimii yli 2 700 ja nuorisotyössä ja noin 1 400 ammatillisesti koulutettua työntekijää.

Yleiset toimenpiteet sopimusmääräysten täytäntöönpanemiseksi

A. Lapsen oikeuksien toteuttaminen (4 artikla)

Uusi lastensuojelulaki

Kirkkohallituksen mielestä lasten oikeudet eivät toteudu silloin, kun vanhemmat eivät kykene huolehtimaan lapsistaan. Lausunnossaan lastensuojelulain kokonaisuudistustyöryhmän muistiosta (21.6.2006) kirkkohallitus toteaa, etteivät lapsen edun ja oikeuden

periaatteet toteudu riittävästi silloin, kun odottava äiti on päihderiippuvainen tai pienen lapsen vanhempana ei päihteiden käytön vuoksi kykene turvallisesti huolehtimaan lapsesta. Syntymättömän ja pienen lapsen oikeutta saada suojelua ei pidä jättää äidin suostumuksen varaan.

Asiantuntijatietojen mukaan alkoholin vaikutukset sikiöön olisivat ennalta ehkäistävissä. Juomisen lopettaminen mahdollistaisi lapselle paremman tulevaisuuden. Lapsen oikeus tulla suojelluksi on kirkon kannanoton mukaan tärkeämpi kuin naisen oikeus käyttää alkoholia raskauden aikana.

Laki hedelmöityshoidoista

Kirkkohallitus korostaa lausunnossaan hedelmöityshoitolain valmistelusta (17.8.2005) lapsen oikeutta äitiin ja isään. Kirkossa nähdään tärkeänä, ettei lainsäädännöllä vähätellä isyyttä eikä isän merkitystä perheessä.

Kirkon mielestä on tärkeää erottaa lääketieteellisistä ja muista syistä annettava hedelmöityshoito. Hoitojen avulla tulisi erityisesti etsiä syntyvien lasten parasta. Lapsen tarpeet on asetettava vanhempien tarpeiden edelle. Hedelmöitymistapa ei saa millään tavoin vaikuttaa lapsen asemaan perheen tai yhteiskunnan jäsenenä. Oman biologisen taustan selvitystä voi pitää ihmisoikeuskysymyksenä. Täysi-ikäisellä tulee olla oikeus saada tieto biologisesta äidistään ja isästään. Vanhemmuuden tärkeimmät kriteerit biologisten rinnalla ovat luonteeltaan sosiaalisia, eettisiä ja juridisia.

Adoptio

Kirkkohallitus korostaa lausunnossaan arviomuistiosta koskien lapseksi ottamisesta annetun lain uudistamistarpeista (27.11.2007) miehen ja naisen välisen avioliiton perustavaa merkitystä. Sen kautta toteutuu suvun jatkuminen ja sukupolvien välinen yhteys. Miehen ja naisen välinen suhde on sekä biologisesti että psyykkisesti tarkoituksenmukainen perusmalli, jonka tukeminen on koko ihmisyyhteisön ja myös sen heikoimman osan - lapsen - etu. Tästä yhteisöllisestä lähtökohdasta johtuu, että miehen ja naisen välisellä, sopimukseen perustuvalla ja julkisesti vahvistetulla liitolla on erilainen yhteiskunnallinen asema kuin muilla parisuhteilla. Lasten asemaa ja oikeuksia pohdittaessa lähtökohtana tulee olla lapsen etu. Tämän määrittäminen ei ole aina yksinkertaista. Kirkko pitää olennaisena kriteerinä lapsen etua määritettäessä lapsen oikeutta sekä äitiin että isään aina kun se on mahdollista. Vanhemmuuden käsitteen laajentaminen biologista vanhemmuutta laajemmalle ei saa kaventaa lapsen oikeutta äitiin ja isään.

Kirkkohallituksen mukaan ehdotus samaa sukupuolta olevan parin perheen sisäisestä lapseksiottamisesta sekä rajoitetusta muusta lapseksiottamisesta saattavat olla mahdollisia, mutta ennen lapseksiottamisen mahdollistamista tulee selvittää äitiyden ja isyyden biologisia, sosiaalipsykologisia ja oikeudellisia käsitteitä tähän mennessä esitettyä laajemmin ja perusteellisemmin. Lapsen edun näkökulmasta tällöinkin kyseeseen tulisi vain perheen sisäinen adoptio tilanteessa, jossa parisuhde on rekisteröity. Ilman biologisen vanhemman suostumusta ei tule toimia, ellei ole kyse lapseksiottamislain 9 §:n mukaisista erityistilanteista

Toiminnan turvallisuus

Laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta (75/2004) liitti seurakunnat tuoteturvallisuuslainsäädännön piiriin. Kirkkohallitus julkaisi retki- ja leiritoiminnan turvallisuusohjeet 2006 ja seurakuntatoiminnan turvallisuusohjeet 2007. Turvallisuusohjeiden tarkoituksena on auttaa seurakuntia kehittämään ja parantamaan toiminnan turvallisuutta sekä ennaltaehkäisemään onnettomuuksia ja tapaturmia. Ohjeet tuovat toimintaan kaksi uutta käytäntöä: riskien arvioinnin ja niiden kirjaamisen sekä onnettomuuksien raportoinnin.

Nuorisolaki

Nuorisolaki (2006) ei ole suoraan seurakuntia velvoittava, mutta sisällöt ovat hyvin liitettävissä seurakuntienkin toimintaan. Nuorten kuuleminen heitä koskevissa asioissa on nuorten oikeus ja työntekijöiden velvollisuus.

Väkivallan tilastointi

Kirkon perheasioiden neuvottelukeskusten (41 kpl) toimenkuvaan kuuluu perheen ongelmissa auttamisen ohella ennaltaehkäisevän perhetyön tukeminen. Neuvottelukeskusten asiakkaiden ilmoittamista tulosityistä väkivalta on mainittu perusteeksi 4,5 % tapauksista (muissa työmuodoissa ei tilastoida väkivaltaa asiakaskontaktin syynä). Perheneuvonnan painopiste on lapsen huomioon ottaminen myös vanhempien välisen parisuhteen hoitamiseen keskittyvässä työssä. Perheneuvonnan koulutuspäivät marraskuussa 2006 Jyväskylässä järjestettiin teemalla Lapsi ja perheneuvonta (päiviä varten tuotettiin samanniminen kirjanen).

B. Sopimuksen tunnetuksi tekeminen (42 artikla)

Yleissopimuksen tunnettavuuden edistäminen

Kirkkohallitus on ollut mukana kokoamassa Fredi – pojat, tasa-arvo ja ihmisoikeudet – opetusmateriaalia. Se on toteutettu usean eri kansalaisjärjestön, organisaation ja projektin verkostohankkeena. Fredin innoittajana on toiminut vuonna 2004 ilmestynyt Friidu – tyttöjen ja naisten ihmisoikeudet -opetusmateriaali. Fredin ja Friidun tavoitteina on ollut saada kaikki rakentamaan yhdessä tasa-arvoista ja ihmisoikeuksia kunnioittavaa yhteiskuntaa. Materiaali on tuotettu ulkoministeriön kehityspoliittisen osaston tuella, ja se valmistui keväällä 2007.

III. Yleiset periaatteet

A. Syrjäntäkielto (2 artikla)

Monikulttuuristuva ympäristö

Monikulttuuristuva ympäristö on haaste kirkossa tehtävälle työlle sekä kirkon ja muiden tahojen väliselle yhteistyölle. Monikulttuurisuuteen liittyviä tietoja ja taitoja tarvitsevat kaikki työntekijäryhmät. Lasten ja nuorten kanssa työskenteleviltä tulee yhä enemmän voida edellyttää valmiuksia kulttuurisensitiiviseen kohtaamiseen ja uskontodialogin käymiseen osana kasvatuskumppanuutta.

Monesa-projekti

Monesa (=monenlaisia ja samanarvoisia) projektissa vuosina 2007-2010 vahvistetaan kasvattajien monikulttuurisuuteen ja uskontodialogiin liittyviä taitoja sekä etsitään ja kehitetään uusia toimintatapoja lasten ja nuorten omaehtoisen toiminnan ja vaikuttamisen lisäämiseksi. Käytännössä projektissa kehitetään ja tarjotaan kasvattajille uskontodialogiin sekä monikulttuurisuus- ja osallisuuskasvatukseen liittyvää koulutusta, toimintamalleja ja materiaalia. Osana projektia on valittu hakemusten perusteella seitsemän seurakunnallista, osallistavan lapsi- ja nuorisotyön paikallishanketta, joiden toteutumista tuetaan. Toimijatahoina ovat valtakunnalliset palvelujärjestöt Suomen Lähetysseura (SLS), Seurakuntien Lapsityön Keskus (SLK), Suomen Poikien ja Tyttöjen Keskus - PTK ry (PTK), Nuorten Keskus ry (NK) sekä Kirkon kasvatus- ja nuorisotyö (KKN). Projektin perusrahoitus on saatu Suomen Lions-liitto ry:n Punainen sulka –keräyksestä 2006. Lisätietoja: www.mission.fi/monesa.

Syrjäytyneet lapset -tutkimus

Kirkkohallituksen toiminnallisen osaston keväällä 2006 teettämässä tutkimuksessa Syrjäytyneet lapset haastateltiin sataa kasvatuksen ja diakonian viranhaltijaa. Suurin osa vastaajista (68%) arvioi lasten syrjäytymisen lisääntyneen oman seurakunnan alueella viimeksi kuluneen kolmen vuoden aikana. Yleisimpänä syrjäytymisen syynä vastaajat pitivät vanhempien päihteiden käyttöä. Muiksi syiksi lasten syrjäytymiseen mainitaan mm. ihmissuhteiden ja perheiden rikkonaisuus, avuttomat ja vastuuttomat vanhemmat sekä vanhempien kiire ja ajanpuute. Vähiten lasten syrjäytymiseen vaikuttavat vastaajien mielestä lapseen liittyvät syyt. Yli puolet vastaajista kertoi, että seurakunnassa on sovittu varhaisen puuttumisen toimintamalleista lasten syrjäytymisuhkaan. Työntekijät toivoivat lisäkoulutusta erityisesti juuri varhaisen puuttumisen menetelmistä. Tutkimus uusitaan vuonna 2008.

Lapsiperheiden köyhyys

Lapsiperheiden köyhyys on kirkon diakonian ja yhteiskuntatyön painopistealue vuonna 2007. Työn kärki on heikoimmassa asemassa olevien asian ajamisessa, mutta myös kokonaisuutta ja arvoja pidetään esillä. Tiedon keräämisen lisäksi tarvitaan työvälineitä seurakuntien työntekijöille, heidän varustamistaan toivon jakamisessa. Köyhyyden lisäksi tarvitaan tietoa sen syvyydestä ja kestosta. Käytännön toimenpiteinä on myönnetty taloudellista tukea moniammatillisen diakonisen perhetyön kehittämiseen seurakunnissa.

B. Lapsen edun periaate (3 artikla)

Varhainen puuttuminen

Kirkkohallitus osallistuu sosiaali- ja terveysministeriön organisoimaan eri hallinnonalojen ja kolmannen sektorin toimijoiden yhteistyöhön perustuvaan varhaisen puuttumisen (Varpu) verkostoon (2004-2006), joka jatkaa edelleen toimintaansa. Kirkkohallituksen toiminnalliseen osastoon on perustettu oma Varpu-työryhmä. Hiippakunnissa järjestettiin 2004-2005 useita varhaisen puuttumisen päiviä. Työryhmä tukee edelleen hiippakuntien ja seurakuntien varpu-työtä ja ohjaa varhaiseen puuttumiseen ja tukemiseen seurakunnissa tehtävässä työssä.

Kirkko ja lastensuojelutyö

Uusi lastensuojelulaki tuli voimaan vuoden 2008 alusta. Se on merkinnyt valmisteluja seurakuntien työntekijöiden kouluttamista varten ja joulukuussa 2007 valmistui ohjeistus Kirkko ja lastensuojelutyö, joka mm. pyrkii selventämään lastensuojelun ilmoitusvelvollisuuden ja vaihtoehtojen rajoja. Kirkon lapsi- ja nuorisotyön neuvottelupäivillä tammikuussa 2008 Jyväskylässä oli lastensuojelulaista koulutusta noin 1 200 kirkon lapsi- ja nuorisotyöntekijälle. Lisäksi vuonna 2008 Kirkkohallitus järjestää yhteistyössä hiippakuntien tuomiokapitulien kanssa lastensuojelulakia koskevia koulutuspäiviä kaikissa hiippakunnissa.

C. Lapsen mielipiteen huomioonottaminen

Osallisuushankkeita

Kirkon kasvatustyössä nuorten osallisuus on 2000 luvulla noussut tärkeäksi teemaksi. Osallisuus onkin ollut tulevaisuusseminaarien kantavia aiheita. Osallisuus ympäristöön on toinen tärkeistä esiin nousseista teemoista.

Nuorten Keskuksen kokoontuvan nuorisotyön hanke (2005-2008) ja nuorten diakoniakasvatushanke ovat etsineet tapoja tukea ja kehittää uudenlaista osallistavaa ja koostuvaa nuorisotoimintaa.

Kirkko 2015 on nuorten oma tulevaisuusseminaari, jossa visioidaan kirkon tulevaisuutta ja nuorten asemaa siinä. Kirkko 2015 kokoaa 15-17-vuotiaita kirkon jäseniä yhteen keskustelemaan tulevaisuuden kirkosta, omista toiveistaan ja odotuksistaan kirkkoa kohtaan sekä ennen kaikkea siitä, mitä nuoret itse ovat valmiita tekemään kirkon muutoksen hyväksi. Kirkko 2015 -seminaarissa nuoret ovat tärkeässä tehtävässä rakentamassa kirkon tulevaisuutta. Vuoden 2006 osallistajat ottivat mm. vahvasti kantaa äänestysikärajan laskemisen puolesta kirkollisissa vaaleissa, mikä tuotti tulosta kirkolliskokouksen päätettyä syksyllä 2007 laskea äänestysikärajan seurakuntavaaleissa 16 ikävuoteen. Myös muut osallistujien ajatukset on välitetty eteenpäin arkkipiispa Jukka Paarmalle sekä kirkon ylimmälle päättävälle elimelle eli kirkolliskokoukselle.

Kirkko 2015 -seminaari järjestetään Kirkon Nuorisopäivien yhteydessä joka toinen vuosi. Ensimmäinen seminaari pidettiin Kajaanissa 2004 ja toinen Raumalla 2006. Kutsu lähetetään kaikkiin suomenkielisiin seurakuntiin ja tavoitteena on, että jokainen seurakunta lähettää mukaan kaksi alle 18-vuotiasta osallistujaa. Kirkko 2015 -seminaari järjestetään seuraavan kerran Keravalla 17.5.2008. Nuoret ovat itse toivoneet Kirkko 2015 -seminaarin jatkumista ja säännöllisyyttä. Kirkko 2015 -seminaarin kautta vahvistetaan edelleen nuorten aktiivisuutta tukevia toimintamalleja seurakunnissa ja luodaan väyliä nuorten ajatusten toteuttamiselle käytännön toiminnassa.

Toisena esimerkkinä lasten ja nuorten osallisuuskasvatuksesta oli ensimmäistä kertaa valtakunnallisella varhaisnuorten suurleirillä Pieksämäen Partaharjulla kesällä 2007 toteutettu leirineuvosto, joka toimi noin 2000 leiriläisen äänitorvena. Leirin pääjärjestäjänä toimi Suomen Poikien ja Tyttöjen Keskus - PTK ry., joka on mukana seitsemän muun nuorisjärjestön kanssa Kuunnelkaa meitä, Lasten osallisuushanke 2006-2007:ssä. Lisätietoja: www.kuunnelkaameita.fi.

IV. Kansalaisoikeudet ja perusvapaudet

A. Ajatuksen, omantunnon- ja uskonnonvapaus (14 artikla)

Uskonnonvapaus

1.8.2003 voimaan tullut uskonnonvapauslaki ja perustuslakivaliokunnan lausunnot selkeyttivät uskonnon asemaa koulun oppiaineena. Samalla selkiytyi uskonnonvapauslain ns. positiiviseen uskonnonvapauteen nojaavan uskonnon harjoittamista sisältävän uskon- tokasvatuksen tehtävä koulukasvatuksessa.

Näyttää siltä, että joissakin kouluissa ideologisista tai tietämättömyydestä johtuvista syistä ei edelleenkään toimita uskonnonvapauslain hengen mukaisesti, vaan estetään oppilaiden ja henkilökunnan oikeus uskontoon kieltämällä uskonnon harjoittamisen tilaisuudet. Näin kielletään esim. koulujumalanpalvelukset ja uskonnolliset päivänavaukset vedoten suvaitsevaisuuteen, tasa-arvoon ja katsomuksellisten vähemmistöjen suojeluun. Evankelis-luterilaisen kirkon mielestä tämä loukkaa enemmistön oikeuksia ja on vastoin uskonnonvapauslain perustelujen näkemyksiä. Katsomuksellisen enemmistön ja vähemmistön oikeuksien tasapainon löytämiseen tulee kiinnittää huomiota.

Kirkkohallituksen mielestä oman uskonnon opetuksen periaate kykenee parhaiten ottamaan huomioon ajatuksen-, omantunnon- ja uskonnonvapauden monikulttuuristuvassa ja moniuskontoisessa yhteiskunnassa. Niin enemmistön kuin vähemmistöuskontojenkin edustajat sekä pedagogiset asiantuntijat ovat todenneet, että todelliseen, toista kunnioittavaan dialogiin kyetään vasta sitten, kun on riittävä tieto ja kokemus omasta uskonnosta tai katsomuksesta. Valitettava puute on, että suomalainen opettajakoulutusjärjestelmä pystyy varsin rajoitetusti vastaamaan vähemmistöuskontojen opettajakoulutustarpeeseen muiden kuin ortodoksiopetuksen osalta. Tilanne on muuttumassa myönteisempään suuntaan, kun Helsingin yliopisto on tarjoamassa ylemmän korkeakoulututkinnon tasoista opettajakoulutusta vähemmistöuskontojen opettajille.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (VASU) ohjaavat valtakunnallisesti varhaiskasvatuksen sisällöllistä toteuttamista. Yhteiskunnan järjestämä, valvoma ja tukema varhaiskasvatus koostuu hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudesta. Varhaiskasvatuksen ensisijaisena tavoitteena on lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistäminen. Hyvällä hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudella voidaan edistää lapsen myönteistä minäkäsitystä, lapsen ilmaisu- ja vuorovaikutustaitoja sekä ajattelun kehittymistä.

Lapsen varhaiskasvatuksen keskeiset sisällöt rakentuvat kuuden orientaation muodostaman kokonaisuuden varaan. Orientaation käsitteellä korostetaan sitä, että tarkoituksena ei ole oppiaineiden sisältöjen opiskelu. Orientaatiot muodostavat varhaiskasvatuksen henkilöstölle kehyksen siitä, millaisia kokemuksia, tilanteita ja ympäristöjä heidän tulee tarjota, jotta lasten kasvu ja kehitys etenisivät tasapainoisesti.

Uskonnollis-katsomuksellisen orientaation ytimen muodostavat uskonnolliset, hengelliset ja henkiset asiat ja ilmiöt. Uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio ei ole erillinen oppiaine, vaan varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisesti sen tehtävänä on suunnata lasta kohti uskonnollisia asioita ja ilmiöitä. Lapselle tarjotaan mahdollisuus leikin, elämyksen, musiikin, liikunnan, tutkimisen ja kokemisen keinoin tutustua oman uskonnon tai katsomuksen keskeisiin asioihin, kuten tapoihin ja perinteisiin.

Uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio lähtee lapsen elämäntilanteesta ja lapsen tarpeista. Lähestymistapa on avoin ja avara. Eri kirkkokuntien ja erilaisten katsomusten näkökulmasta orientaatiota ei ole määritelty. Toisin sanoen aikuisten maailmaan liittyvät opilliset eroavuudet ja näkökannat on haluttu jättää tämän orientaation ulkopuolelle.

Seurakunta on kunnan varhaiskasvatuksen keskeisiä yhteistyökumppaneita, myös Vasu-asiakirjan mukaan. Seurakunnan työntekijöiden mahdollisuutena on tukea, kouluttaa ja kannustaa yhteiskunnan varhaiskasvatuksen henkilöstöä uskontokasvatuksen toteuttamisessa.

Avoin varhaiskasvatus

Avoin varhaiskasvatus on lapsi- ja perhepalveluiden toimintamuoto, joka täydentää muuta päivähoido- ja varhaiskasvatustoimintaa. Järjestäjätahon mukaan avoimet varhaiskasvatuspalvelut voidaan jaotella kunnalliseen palveluun ja muuhun (ei-kunnalliseen) palveluun. Kuntien lisäksi avointa varhaiskasvatuspalvelua voivat tuottaa seurakunnat, järjestöt tai yksityiset tahot.

Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksessä Avointen varhaiskasvatuspalvelujen nykytila ja kehittämistarpeet 2007 todetaan, että seurakuntien päiväkerho- ja perhekerhotoiminta on sekä laajuudeltaan että laadultaan varsin kattavaa ja korkeatasoista. Näin ollen se täydentää merkittäväällä tavalla kuntien omaa avointa varhaiskasvatusta.

Kirkon varhaiskasvatuksen kehittämisryhmä on vuosina 2005-2007 laatinut Kirkon varhaiskasvatuksen kehittämissuunnitelman ja kehittämisen asiakirjan (VAKE), joka julkaistaan maaliskuussa 2008. Asiakirja kokoaa ja linjaa kirkon varhaiskasvatuksen kokonaisuutta ja kartoittaa työn sisältöihin liittyvää kehittämistä. Vake-asiakirjan nimi ja visio on ”Lapsi on osallinen” .

Kirkon varhaiskasvatus kattaa kaiken sen työn, jota kirkossa tehdään lähinnä alle kouluikäisten lasten ja perheiden parissa ja heidän hyväkseen. Se on kristillisestä uskosta ja siihen liittyvistä arvoista nousevaa kasvatuksellista vuorovaikutusta, kasvatuskumppanuutta lapsen perheen kanssa. Siinä korostuu uskon tradition jakaminen, kasvatuksen kokonaisvaltaisuus, lapsilähtöisyys ja perheen arvostaminen. Kirkon varhaiskasvatus perustuu aina kristilliseen ihmiskäsitykseen, jonka mukaan jokaisen ihmisen, myös lapsen elämä on arvokas ja ainutlaatuinen. Lapsuutta pidetään kirkossa tärkeänä ja merkityksellisenä elämänvaiheena. Lapsella on oikeus lapsena oloon, leikkiin ja lapsuuden ilon kokemuksiin. Hänen ei tarvitse olla isompi tai kokeneempi kuin hän on.

YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen (1998) 14. artiklassa taataan lapselle ajattelun, omantunnon ja uskonnon vapaus. Sopimuksen 27. artiklassa tunnustetaan lapsen oikeus

hänen ruumiillisen, henkisen, hengellisen, moraalisen ja sosiaalisen kehityksensä kannalta riittävään elintasoon, josta vanhempien on velvollisuus huolehtia. Näin lapsella on oikeus saada oman uskontonsa mukaista ohjausta, tukea ja kokemuksia. Kirkossa tämä kristillinen kasvatustehtävä on seurakunnan ja lapsen vanhempien velvollisuus lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ja terveyden ylläpitämiseksi. Koti ja oma perhe ovat lapsen tärkein kasvuympäristö. Vanhemmilla on lain heille antama oikeus antaa lapselle myös oman uskontonsa ja katsomuksensa mukaista kasvatusta ja opetusta. Heillä ja lapsen lähikasvattajilla on oikeus saada tukea tähän kasvatustehtävään.

B. Tietojensaanti (17 artikla)

Suojelu hyvinvoinnille vahingolliselta tiedolta ja aineistolta

Kirkko on pitänyt esillä mediakasvatuksen tärkeyttä omassa toiminnassaan ja on ollut mukana toteuttamassa kansallisia mediakasvatushankkeita (esim. Ehdotus lasten ja nuorten mediakasvatuksen kehittämiseksi / Lapsiasiavaltuutetun ja Kerhokeskus – koulutyön tuki ry:n asiantuntijaryhmän kannanotto 27.11.2007).

Verkkotoimintaa tulee seurata yhteiskunnassa nykyistä vastuullisemmin ja turvata lasten asema verkossa. Kirkossa pyritään toimimaan jatkossa siihen suuntaan, että aikuisia olisi tavoitettavissa verkossa ja aikuiset olisivat seuraamassa myös lasten ja nuorten keskusteluja ja toimintoja verkossa. Esimerkiksi liian moni alaikäinen joutuu verkon kautta seksuaalisen häirinnän tai hyväksikäytön uhriksi. Tämä vaatii myös eri toimijoitten vastuullista yhteistyötä.

Peliraati

Peliraati on Kirkkohallituksen vuonna 2007 käynnistämä tietokonepelien arviointiin liittyvä hanke yhteistyössä muiden alan toimijoiden kanssa. Hankkeen vastuujärjestönä toimii Suomen Poikien ja Tyttöjen Keskus - PTK ry. Hankkeen tarkoituksena on, että kirkon piirissä toimivien vapaaehtoisten vanhempien avulla arvioidaan eri alustoilla toimivia tietokonepelejä. Tavoitteena hankkeessa on antaa vanhemmille tietoa pelien sisällöistä lasten kasvatuksen avuksi: mitä vanhemman olisi hyvä tietää pelejä valitessaan, milaista arvomaailmaa peli edustaa ja miten kristillisen etiikan kannalta mahdollisesti ilmeneviin arveluttaviin pelisisältöihin tulisi suhtautua. Hanke toteutetaan sekä kouluttamalla vapaaehtoisia arvioijia että pitämällä yllä verkkosivustoa, jossa on sekä asiantuntija-aineistoa että vanhempien keskustelufoorumi. Peliraati on osoitteessa www.peliraati.fi.

Kasvatustyön painopiste 2006-2008

Kirkon kasvatustyön painopiste on vuosina 2006-2008 ollut Jumalan silmissä kaunis - Tytöt ja pojat. Painopisteen avulla tuetaan positiivisia, tyttöjen ja poikien kasvua tukevia sisältöjä ja asenteita. Jokaisella työllä ja pojalla on omassa arjessaan oikeus elämään iloon ja elämänuskoon.

Painopiste on kirkon kasvatustyön viesti kristillisestä ihmiskäsityksestä esineellistävälle, ulkonäköä ja pintaa korostavalle yhteiskunnallemme ja kulttuurillemme. Kirkko puolustaa tyttöjen ja poikien oikeutta vanhempiinsa ja perheeseensä, lapsuuteen ja nuoruuteen, arvoihin, kasvurauhaan, keskeneräisyyteen ja erilaisuuteen, aikuisen läsnäoloon elämässään, iloon ruumiillisesta, henkisestä ja hengellisestä ainutlaatuisuudestaan, omaan sek-

suaalisuuteensa, omaan sukupuolisuuteensa sekä sukupuolten tasa-arvoon ja tasapainoon. Se puolustaa heidän oikeuttaan elää lähellä Jumalaa, itsensä kunnioittamisen ja lähimmäisensä rakastamisen lähdeettä, kuulua ja tulla kuulluksi seurakunnassa ja kirkossa, olla ylpeitä omasta kirkostaan ja sen jäsenyydestä.

V. Perheympäristö ja sijaishuolto

A. Vanhempien vastuu (18 artikla, 1-2 kappaleet)

Kasvatustyön painopiste 2003-2005

Kirkon kasvatustyön painopisteenä vuosina 2003-2005 oli Koti – kasvun paikka. Painopisteen lähtökohtana oli ymmärrys kotien kasvatustehtävän keskeisestä merkityksestä lasten ja nuorten jumalakäsityksen, maailmankuvan ja arvomaailman kehittymisessä. Samanaikaisesti tuli voimakkaita vetoamuksia tukea vanhempia ja isovanhempia tässä kasvatustehtävässä. Seurakuntien työntekijät ottivat haasteen vastaan. Seurakunnissa perustettiin vanhempien vertaisryhmiä. Järjestettiin parisuhdekursseja ja asiantuntijaseminaareja kasvattajille. Moniammatillisia perhetyön tiimejä perustettiin seurakuntiin perheiden tukemiseksi. Myös vetoamuksia työn ja perheen yhteensovittamisesta esitettiin päättäjille. Laajalti myös yhteiskunnan tiedotusvälineissä myönteistä palautetta saanut julkilausuma oli Rakasta lasta, suojele lapsuutta, kymmenen teesiä vanhemmuudesta ja lapsen hyvästä elämästä. Teesejä ”naulattiin” kirkkojen oviin lasten oikeuksien päivänä 2003 ja niitä jaettiin yhteiskunnan päättäjille.

Perhekeskukset

Perhekeskus on nykyaikainen tapa tukea lapsiperheiden arkea ja järjestää lapsiperheiden palvelut. Perhekeskuksen palveluihin kuuluvat äitiys- ja lastenneuvola, varhaiskasvatus, koulu sekä varhaisen tuen ja perhetyön paikalliset palvelut. Myös järjestöjen ja seurakunnan lapsiperheille järjestämä toiminta on osa perhekeskuksen palveluverkosta.

PERHE –hanke (2005-2007) on toiminut kehittämissprosessin työkaluna.

Hankkeen koordinaatioryhmässä olivat sosiaali- ja terveysministeriön lisäksi Stakes, Opetushallitus, Suomen Kuntaliitto, Lastensuojelun Keskusliitto, Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Väestöliitto, Suomen Vanhempainliitto ja Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallitus. Kumppanuuslähtökohta asetettiin edellytykseksi myös kuntahankkeiden hankeyhteistyön organisoinnille. Hankkeen päämääränä oli saada aikaan paikallisella ja /tai seudullisella tasolla toimiva perhekeskus- tai perhepalveluverkostomalli, joka perustuu aikaisempaa tiiviimpään kumppanuuteen. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnat olivat aktiivisesti mukana paikallisessa eri toimijoiden kumppanuudessa. Hankkeessa oli mukana noin 100 kuntaa ja seurakuntaa.

Kirkon perheneuvonta

Kirkon perheneuvonta kattaa 42 perheneuvontakeskusta eri puolilla Suomea. Niissä toimii 162 perheneuvojaa ja vuonna 2007 työntekijöitä oli yhteensä 303. Perheneuvonta on keskustelujen avulla tapahtuvaa parisuhteen korjaavaa toimintaa. Perheneuvonta on ilmaista kaikille apua tarvitseville (myös kirkkoon kuulumattomille), etenkin pienten lasten vanhemmille. Asiakkaita oli vuonna 2007 noin 17 000, mutta pääkaupunkiseudulla

vain joka viides halukas pääsee perheneuvontaan ja muualla Suomessa joka kolmas. Asiakkaat ovat pääsääntöisesti pareja, mutta lisääntyvässä määrin koko perheitä. Lapsen hyvinvoinnin kannalta perheen kriisitilanteessa on tärkeää, että vanhemmuuden ja parisuhteen tilaa tuetaan.

B. Pahoinpitely ja laiminlyönti (19 artikla) sekä ruumiillinen ja henkinen toipuminen sekä yhteiskunnallinen sopeutuminen (39 artikla).

Sopuavain-hanke

Lasten ja nuorten väkivaltaista käyttäytymistä pyrittiin ehkäisemään Sopuavain-hankkeen avulla. Se oli vuonna 2003 kirkon Yhteisvastuukeräyksen kohde. Hanke toteutui vuosina 2003-2005. Toteuttajina olivat Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Nuorten Keskus, Suomen Ev.-lut. Seurakuntien Lapsityön Keskus ja Suomen Poikien ja Tyttöjen Keskus –PTK ry. Tavoitteina olivat lasten ja nuorten väkivaltaisen käyttäytymisen ehkäiseminen, väkivallan kohteiksi joutuneiden lasten ja nuorten tukeminen, ammattilaisten ja vanhempien verkostojen vahvistaminen sekä kasvatuksen ja diakonian välisen yhteistyön tukeminen seurakunnissa. Lisäksi kukin taustajärjestö asetti omia sisäisiä tavoitteitaan mm. materiaalituotannon osalta.

Sopuavaimessa oli mukana kymmenen paikkakuntaa, joilla toteutettiin noin kaksi vuotta kestävä paikallinen Sopuavaimen tavoitteita noudattava projekti. Myös paikallisseurakunnat osallistuivat projektien toteutukseen. Toimivia malleja "monistettiin" kirkon käyttöön. Sopuavaimen vastuujärjestöt ovat laatineet koulutus- ja kurssitarjottimen, johon on kehitelty ja koottu lasten ja nuorten väkivallan ehkäisemiseen liittyviä materiaaleja ja kurseja. Nämä tuotteet ovat kaikkien vapaassa käytössä. Lisäksi vuonna 2006 valmistui tutkimus hankkeen tuloksista. Lisätietoja saa Nuorten Keskuksen verkkosivuilta www.nuortenkeskus.fi.

Väkivallasta sovintoon -projekti

Kirkkohallituksen koordinoiman projektin painopisteinä vuosina 2004-2006 ovat olleet väkivaltakulttuuri lasten ja nuorten maailmassa, väkivalta perheessä sekä rasismi ja muukalaisviha. Projektin pyrkimyksenä on ollut nostaa Kirkkojen maailmanneuvoston väkivallan vastaisen vuosikymmenen (2001-2010) perusviesti rauhasta, väkivallattomuudesta sekä sovinnosta laajasti suomalaisten tietoisuuteen. Projektia on toteutettu yhteistyöverkoston kanssa. Projektivuosina on järjestetty koulutustilaisuuksia sekä tiedotustoimintaa. Toiminnallinen painopiste on lokakuussa vietettävä Väkivallaton viikko, jonka aikana järjestetään viikon teemaa käsitteleviä tapahtumia eri puolilla maata. Vuosien 2005 ja 2006 väkivallattomilla viikoilla jaettiin alakouluille Hyvä kaveruus- ja Turvallisesti yhdessä -virikemateriaalit. Syksyllä 2007 vietettiin "hyvänkierrätysviikkoja" Väkivallattomasta viikosta lapsen oikeuksien päivään. Vuonna 2007 teemana oli lapsi lähisuhde- ja perheväkivallan keskellä. Vuoden lopulla julkaistiin kirja Näe väkivalta – kristinuskosta nousevia pohdintoja perhe- ja lähisuhdeväkivallan vastustamiseksi. Projekti on lisäksi mukana useissa väkivallan ehkäisyä tukevilla verkostoissa. Lisätietoja: www.evl.fi/vakivallastasoovintoon.

VI. Perusterveydenhuolto ja sosiaaliturva

A. Terveys ja terveystalvet (24 artikla)

Kokonaisvaltainen ihmiskuva

Kristillinen ihmiskäsitys on kokonaisvaltainen. Ihminen on fyysinen, psyykkinen ja hengellinen kokonaisuus. Tähän perustuen Suomen ev.-lut. kirkko pyrkii tukemaan jäsentensä ja kaikkien suomalaisten kokonaisvaltaista hyvinvointia. Kristillisen ihmiskäsityksen valossa on perusteltua, että kirkon opetuksessa ja erityisesti lasten ja nuorten parissa tehtävässä kasvatustyössä pidetään esillä terveiden elämäntapojen merkitystä. Kirkon lapsi- ja nuorisotyössä liikuntaan tullaan tietoisesti panostamaan entistä enemmän.

Tupakoimattomuuden edistäminen

Kirkkohallitus julkaisi loppuvuodesta 2007 suosituksen, jonka mukaan kirkon ja seurakuntien alle 18-vuotiaille suunnatussa kasvatustalvet ja nuorisotyössä tavoitteena on savuttomuus. Savuttomuus koskee sekä lapsia ja nuoria että henkilökuntaa. Suositus painottaa savuttomuuden merkitystä erityisesti rippikoulu- ja isostoiminnassa. Näiden toimintamuotojen piirissä on vuosittain noin 80 000 15-18-vuotiasta nuorta. Suosituksen mukaan seurakunnissa ja kristillisissä järjestöissä tulee laatia omat linjaukset siitä, kuinka savuttomuus paikallisesti toteutetaan. Suositus sisältää käytännön toimenpide-ehdotuksia.

Oppilashuollon tukeminen

Työntekijät tukevat koulun psyykkistä oppilashuoltoa tarjoamalla keskusteluapua oppilaille ja opettajille oppilaiden ongelmista, ryhmäyttämisharjoituksia nivelvaiheisiin ja tuomalla seurakunnan harrastustoiminnan eri muodot koulun päivään. Ne seurakuntien työntekijät, jotka eri nimikkeillä ovat useampia tunteja läsnä kouluissa, toimivat opetus-suunnitelman perusteisiin kirjatun opiskelun yleisen tuen puitteissa.

Alis-menetelmä

Evankelis-luterilaisen kirkon nuorisotyössä on kehitetty ns. Alis-menetelmä peruskoulun ja muiden kasvattajien käyttöön. Menetelmän tavoitteena on saada yhä useampi oppilas toimimaan vapautuneesti ja itseensä luottaen, jotta hänen voimavaransa ja kykynsä pääsivät esille opiskelussa. Alis-menetelmään keskeisesti kuuluvalla Alis-valmennuksella voidaan lapsen tai nuoren opiskelua haittaavat syyt alisuoriutumiseen poistaa yhden lukukauden tai lukuvuoden aikana. Alis-menetelmää voidaan soveltaa myös lasten ja nuorten kasvatukseen esim. kuntien ja seurakuntien lapsi- ja nuorisotyössä mm. syrjäytymistä ehkäistäessä. Lisätietoja: www.nuortenkeskus.fi, www.evl.fi/vakivallastasovintoon, www.aikatehdahyvaa.fi ja www.ptk.fi.

Liikunnan edistäminen

Kirkon lapsi- ja nuorisotyössä eräänä merkittävänä lähtökohtana on, että lapset ja nuoret ovat liikkuvia. Seurakunnan tehtävä on myös liikuttaa nuoria jäseniään fyysisesti. Liikunta on otettu huomioon seurakuntien kerho-, retki- ja leiritoinnassa. Liikunnallisia koko perheen yhteishankkeita järjestöjen (Nuori Suomi, Seurakuntien Lapsityön Keskus sekä Suomen Poikien ja Tyttöjen Keskus - PTK), kuntien ja seurakuntien kanssa on ollut Nooan arkki, Yhdessä jäällä ja Kuka peilistä kurkistaa. Liikunnallisten perhetapahtumien tavoitteena on tarjota lapsille ja heidän perheilleen kokemuksia hyvästä yhdessäolosta

liikunnan ja hiljentymisen kautta sekä tukea yhteenkuuluvuuden tunnetta perheissä. Lisätietoja: www.evl-slk.fi > hankkeita.

VII. Koulutus, vapaa-aika ja kulttuuritoiminta

A. Vapaa-aika, leikkiminen ja virkistystoiminta sekä kulttuurielämä (31 artikla)

Kirkon varhaiskasvatus

Kirkon varhaiskasvatus toteutuu 1) arkisin kerhomuotoisena, 2) sisältöalueisiin painottuvana, 3) sunnuntaisin jumalanpalvelukseen ja pyhäkouluun liittyvänä, 4) loma-aikoihin painottuvana, 5) perheitä tukevana toimintana ja 6) yhteistyöhön painottavana työotteena. Kirkon varhaiskasvatuksen toimintoja ovat muun muassa päiväkerhotoiminta, erilaiset perhekerhot, pyhäkoulut, koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta, lapsille ja perheille suunnatut jumalanpalvelukset ja kirkkohetket, varhaiskasvatuksen musiikkikasvatus, kristillinen kotikasvatus, yhteydenpito lapsiperheisiin, lapselle ja hänen läheisilleen suunnatut tapahtumat, varhaiskasvatuksen uskontokasvatuksen tukeminen, yhteistyö yhteiskunnan varhaiskasvatuksen toimijoiden kanssa, lasten retki- ja leiritoiminta, lasten kesäkerhotoiminta, lapsille suunnatut toimintakerhot sekä erilaiset paikalliset toiminnot.

Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta

Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta on vakiintunut keskeiseksi osaksi kirkon kasvatustyötä. Iltapäiväkerhotoiminta seurakunnissa alkoi 1970-luvulla. Nykyään seurakunnat järjestävät aamu- ja iltapäivätoimintaa hallinnollisessa yhteistyössä kuntien kanssa. Kirkon aamu- ja iltapäivätoiminnassa painottuvat lapsesta välittäminen, yhteistyö perheiden kanssa, kristillinen kasvatus, monipuolinen ja laadukas toiminta sekä koulutetut työntekijät. Pienen koululaisen ei tarvitse viettää iltapäiviä yksin, vaan hän saa päivittäin olla turvallisen aikuisen seurassa, virkistyä ja osallistua häntä kiinnostavaan toimintaan. Aamu- ja iltapäivätoiminnassa halutaan turvata lapselle hänen lapsuutensa ja luoda kasvurauha.

Pienistä koululaisista välittämällä, kristillisellä kasvatuksella ja lapsilähtöisyydellä pyritään kirkon aamu- ja iltapäivätoiminnassa antamaan lapselle hyviä kasvuaineiksia ja ennaltaehkäisemään syrjäytymistä. Vanhemmat ja sisarukset ovat pienen koululaisen elämän tärkeimmät ihmiset. Heidän kanssaan kirkko haluaa olla vuorovaikutuksessa. Tavoitteena on myös tukea vanhempia heidän kasvatustehtävässään sekä vahvistaa perheyhteyttä. Kirkon aamu- ja iltapäivätoiminta on avointa kaikille perheille, joten kirkon jäsenyys ei ole toimintaan osallistumisen edellytys.

Varhaisnuorisotyö

Kirkossa 7-14-vuotiaiden lasten parissa tehtävää työtä kutsutaan varhaisnuorisotyöksi. Se tarkoittaa kerho-, leiri- ja retkitoimintaa sekä alakouluissa tapahtuvaa koulun ja seurakunnan välistä yhteistyötä.

Nuorisotyö

Seurakuntien nuorisotyö ja -toiminta kohdentuu valtaosin rippikoulun jälkeiseen nuorisotyöhön. Tulevien vuosien haasteena on tämän yhteyden jatkuminen ja yhteys 18-29-

vuotiaisiin. Seurakuntien varhaisnuoriso- ja nuorisotyö ovat laajentuneet monella tavalla. Yhteistyö paikkakuntien muiden toimijoiden sekä vanhempien kanssa on tullut lähes kaikissa seurakunnissa osaksi työn arkea. Sosiaalisesti vahvistavaa ja syrjäytymistä ehkäisevää työtä tehdään paikallisissa ja valtakunnallisissakin verkostoissa. Yhteistyö koulujen ja oppilaitosten kanssa on osa perinteistä verkostotyöskentelyä.

Erityisnuorisotyö

Erityisnuorisotyöllä tarkoitetaan etsivää, kohtaavaa ja läsnä olevaa työtä, jossa toimitaan yhdessä niiden lasten, nuorten ja perheiden kanssa, jotka tarvitsevat elämässään erityistä tukea. Monenlaisin varhaisen puuttumisen keinoin ja menetelmin kohdataan, tuetaan ja ohjataan nuorta löytämään omia voimavarojaan kasvussa tasapainoiseen ja vastuulliseen aikuisuuteen. Lasten ja nuorten ohjaaminen sekä tukeminen tapahtuu erilaisissa pienryhmissä, joissa voidaan kokea läsnäoloa ja yhteisöllisyyttä. Tällaisia ryhmiä ovat esimerkiksi poikaryhmät, tyttöryhmät, toiminnalliset ryhmät ja autopajat. Erityisnuorisotyössä pyritään olemaan myös niiden nuorten rinnalla ja tukena, jotka kokevat epätietoisuutta erilaisissa elämänsä nivelvaiheissa, kuten siirryttäessä koulun perusasteelta toisen asteen opintoihin tai myöhemmin siirryttäessä työelämään.

Kirkon erityisnuorisotyö on kouluttanut vapaaehtoisia Saapas-työntekijöitä, jotka päivystävät kaupungeissa nuorten parissa viikonloppuisin, festivaaleilla sekä koulujen päättymis- ja alkamispäivien aattona. Vuonna 2006 Saapas-toiminnassa oli mukana yli 1000 aikuista vapaaehtoista, jotka Saapas-partioinnin yhteydessä kohtaamistaan nuorista toimittivat toimintaryhmien tukipisteisiin lepäämään noin 150 nuorta. Saapaspäivystyksestä pyritään ensisijaisesti toimittamaan nuori joko kotiin tai jos se ei ole mahdollista, virallisille ”selviämisasemille”. Festivaalioperaatioissa vuoden 2006 aikana vapaaehtoiset kohtasivat erilaisissa keskustelu- ja kontaktitilanteissa tai turvatoimenpiteissä noin 5 300 nuorta.

VIII. Erityiset turvaamistoimenpiteet

A. Huumausaineiden käyttö (33 artikla)

Seurakuntien erityisnuorisotyön päihde-, huume- ja rikosentorjuntatyöhön liittyvät tehtävät ovat pääosin moniammatillisesti toteutettuja toimintoja. Näihin kysymyksiin on laadittu yhteisiä päihde-, huume- ja rikosentorjuntatyön strategioita, perustettu työryhmiä, toteutettu valistustoimintaa sekä toimittu erilaisissa projekteissa ja prosesseissa.

B. Vähemmistöön tai alkuperäiskansaan kuuluvat lapset (30 artikla)

Saamelaiset

Suomen ainoan alkuperäiskansan syntysijoilla Lapissa sijaitsee kirkon hallintojärjestelmässä Oulun hiippakunta. Hiippakunta kantaa vastuuta myös saamelaisväestön kirkollisista palveluista. Perheiden kristillisen kasvatuksen tueksi Oulun hiippakunta on käännettänyt saamen kielelle joitakin lapsille ja nuorille tarkoitettuja kirjoja: Lasten katekismus, Kotien rukouskirja, Lapsen raamattu, Löytöretki–rippikoulukirja sekä Uuden testamentin ja Vanhan testamentin kertomuksia selkokielellä. Joitakin saamen kielelle käännettyjä

Raamatun käännöksen osia kirkolliskokous hyväksyi vuonna 2006. Näin on haluttu turvata saamelaisperheiden mahdollisuus lukea hengellistä kirjallisuutta omalla kielellään.

Saamelaistyön sihteerin virka Oulun hiippakuntaan perustetaan vuoden 2008 aikana. Kirkolliskokous hyväksyi vuonna 2007 Oulun hiippakunnan talousarvioon lisäyksen tätä virkaa varten. Uuden työntekijän tehtävänä on koordinoida saamenkielisiä kirkollisia palveluja Suomessa. Saamenkielistä kirkon lapsi- ja nuorisotyötä toivotaan.

Romanit

Kirkkohallitukseen on syksyllä 2006 perustettu Romanit ja kirkko -neuvottelukunta. Keskeisiä kysymyksiä työskentelyssä ovat rasismien ehkäiseminen sekä romaniperheiden tukeminen.

Kirkkohallitus julkaisi vuonna 2005 Romanit ja kirkko –nimisen oppaan seurakuntien työntekijöille ja luottamushenkilöille. Oppaassa on käytännön ideoita ja malleja mm. lapsi- ja nuorisotyöhön romanien parissa.

Kansliapäällikkö

Risto Junttila

Kirkkoneuvos

Seppo Häkkinen